เอเชียปริทัศน์ เป็นวารสารวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ของสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเอเชียศึกษา โดยเป็นพื้นที่สำหรับการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักวิชาการและเป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการสู่สาธารณะเพื่อประโยชน์แก่สังคมในวงกว้างต่อไป

เอเชียปริทัศน์ เป็นวารสารราย 6 เดือน ออกเผยแพร่ในเดือนมิถุนายนและธันวาคม และอาจมีฉบับพิเศษปีละไม่เกิน 1 เล่ม รับตีพิมพ์บทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเอเชียศึกษาในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ภาษาและวรรณกรรม และมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เอเชียปริทัศน์ ยินดีพิจารณาบทความวิจัย (research article) บทความทางวิชาการที่ไม่ใช่งานวิจัย (non-research academic article) บทความปริทัศน์ (review article) และบทปริทัศน์หนังสือ (book review) ที่อยู่ในขอบเขตเนื้อหาข้างต้น ผู้ส่งบทความสามารถส่งบทความเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ได้ตลอดทั้งปี บทความที่ส่งเข้ามารับการพิจารณาจะได้รับการประเมินแบบไม่เปิดเผยตัวตนสองทาง (double-blind review) โดยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน

บทความต่าง ๆ ที่ตีพิมพ์ใน ***เอเชียปริทัศน์*** เป็นความคิดเห็นส่วนบุคคลของผู้เขียนบทความเท่านั้น ผู้พิมพ์และคณะบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความแต่อย่างใด

ลิขสิทธิ์วารสารและบทความเป็นของสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอเชียปริทัศน์
ปีที่ 44 ฉบับที่ 2 ก.ค.- ธ.ค. 2566
ISSN 2673-0650

JOURNAL OF ASIAN REVIEW
Vol.44 No.2 July-December 2023
ISSN 2673-0650

คณะบรรณาธิการ

Editorial Board

จรัญ มะลูลีม
มหาวิทยาลัยเกริก

Jaran Maluleem
Krik University

ไชยวัฒน์ ค้ำชู
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chaiwat Khamchoo
Chulalongkorn University

ธีระ นุชเปี่ยม
สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

Theera Nuchpiam
Office of the Royal Society

สุภางค์ จันทวานิช
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Supang Chantavanich
Chulalongkorn University

สุเนตร ชุตินธรานนท์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Sunait Chutintaranond
Chulalongkorn University

สุวรรณา สถาอานันท์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Suwanna Satha-anand
Chulalongkorn University

ที่ปรึกษา: นวลน้อย ตรีรัตน์
Advisor: Nualnoi Treerat

หัวหน้ากองบรรณาธิการ: จิรยุทธ์ สินธุพันธุ์
Chief Editor: Jirayudh Sinthuphan

บรรณาธิการประจำฉบับ: ฐณยศ โล่ห์พัฒนานนท์
Issue Editors: Thanayod Lopattananont

บรรณาธิการภาษาอังกฤษ: จอห์น ทัสเกอร์
Language Editor: John Tasker

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ ดลลดา ชื่นจันทร์
Editorial Assistant Dollada Chuenjan

ออกแบบปก สุธีย์ บุญลา
Art work Sutee Boonla

สำนักงาน
สถาบันเอเชียศึกษา
อาคารประชาธิปก-รำไพพรรณี ชั้น 7
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 10330
โทร. 0-2218 7411 email: ias@chula.ac.th

สารบัญ

ซีรีส์วายไทยกับแนวทางการพัฒนาสู่ซอฟต์ พาวเวอร์
ประกายกาวิล ศรีจินดา 1

การแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์หางโจว: อำนาจละมุน การทูตกีฬา และการสื่อสารระหว่างประเทศ
ธีรติร์ บรรเทิง และ วินิจพรรษ กันยะพงศ์ 39

การแพทย์ทางเลือก: การแพทย์อายุรเวท
สิริทรัพย์ สีหะวงษ์, บุญทิวา พ่วงกลัด และ ศิริพร จันทนสกุลวงศ์ 74

การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อาหารไทยในฐานะทรัพยากร Soft Power
พฤกษ์ จันทนโรจน์ 99

บทบรรณาธิการ

ซอฟต์พาวเวอร์กลายเป็นวาระเร่งด่วนหลังจากรัฐบาลประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์พาวเวอร์แห่งชาติในเดือนกันยายน 2566 โดยคณะกรรมการชุดนี้กำกับดูแลอนุกรรมการ 11 สาขา ประกอบไปด้วยเฟสติวัล อาหาร ท่องเที่ยว ภาพยนตร์ กีฬา ศิลปะ เกม แฟชั่น ออกแบบ ดนตรี และหนังสือ งบประมาณผลักดันอยู่ที่ประมาณ 5 พันล้านบาท คาดว่า การทำงานของอนุกรรมการแต่ละสาขาจะนำไปสู่ความนิยมไทยผ่านผลิตภัณฑ์และบริการในต่างแดน

สำหรับรัฐบาลชุดก่อนหน้า ซอฟต์พาวเวอร์ถูกขับเคลื่อนอย่างจริงจังในปี 2565 หลังจากผ่านการพูดคุยตั้งแต่ปี 2563 โดยใช้กลไกพิเศษ ชื่อว่า คณะอนุกรรมการส่งเสริมภาพลักษณ์ประเทศผ่านสื่อบันเทิงในลักษณะอำนาจละมุน มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นประธาน นั่นทำให้ได้มาซึ่ง (ร่าง) แผนปฏิบัติการส่งเสริมภาพลักษณ์ประเทศในลักษณะอำนาจละมุนฉบับแรก จากนั้นในปีเดียวกัน มีการประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศด้วยซอฟต์พาวเวอร์ โดยมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ความพยายามของรัฐบาลนำไปสู่การนำร่องสนับสนุนภาพยนตร์จำนวน 2 เรื่องด้วยวงเงิน 18 ล้านบาท ได้แก่ นักรบมนตรา: ตำนานแปดดวงจันทร์ และ แมนสรวง ในปี 2566

จะเห็นได้ว่า ซอฟต์พาวเวอร์อยู่ในกระแสความสนใจภาครัฐมาโดยตลอด แต่ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลใด ซอฟต์พาวเวอร์ของไทยถูกนิยามให้เป็นพลังความนิยม เน้นการใช้ทรัพยากรกลุ่มศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ คาดว่า นิยามนี้มาจากความเข้าใจกรณีของเกาหลีใต้ซึ่งส่งออกสินค้าบันเทิงจนประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจกับชื่อเสียงระดับนานาชาติ วาทกรรมซอฟต์พาวเวอร์จึงผูกติดกับคำว่าเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ บ่อยครั้ง

แต่หากมองย้อนไปที่กรอบทฤษฎีของ Joseph S. Nye, Jr. จะพบแง่มุมที่ต่าง

ออกไป ซอฟต์พาวเวอร์ไม่ใช่เรื่องการค้ากับฐานแฟนคลับ แต่หมายถึงยุทธวิธีทางการทูตรวมทั้งความสัมพันธ์ภาคประชาชนที่ถูกออกแบบให้ก่ออิทธิพลระหว่างประเทศในลักษณะไร้การข่มขู่กดดัน ซอฟต์พาวเวอร์เป็นอำนาจคู่ขนานกับฮาร์ดพาวเวอร์เสมอ นักภาษาศาสตร์กับนักทฤษฎีบางท่านมองฮาร์ดพาวเวอร์เป็นแสนยานุภาพ ขณะที่ซอฟต์พาวเวอร์อาจหมายถึง พลังวัฒนธรรม พลังศรัทธา หรือ ตามแต่จะตีความ เป็นไปได้ว่า ทฤษฎีซอฟต์พาวเวอร์ถูกนำเสนอในสหรัฐอเมริกาเพื่อคานวิธีจัดการระหว่างประเทศตามขนบของนักนโยบายสายเหยี่ยว ส่งผลให้ซอฟต์พาวเวอร์ประกอบไปด้วยเป้าประสงค์ทางอำนาจกับรายละเอียดเชิงปฏิบัติการที่ต้องปลอดการคุกคามเป็นอย่างน้อย ซอฟต์พาวเวอร์อาจเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ หรือ ปราศจากการจัดตั้งอย่างเป็นรูปธรรม หากกลไกภาคประชาชนทำงานได้ดี ภาครัฐเพียงแค่สานต่อผลลัพธ์ตามเจตนา

เพื่อเสริมความรู้ด้านซอฟต์พาวเวอร์โดยเฉพาะการบริหารเสน่ห์วัฒนธรรม วารสารเอเชียปริทัศน์เลือกนำเสนอบทความภายใต้แก่นทฤษฎีทางอำนาจ มีด้วยกันทั้งสิ้น 4 เรื่อง แต่ละเรื่องมุ่งเปิดโลกทัศน์เกี่ยวกับการจัดการซอฟต์พาวเวอร์ที่เป็นมากกว่าการส่งเสริมการผลิต บทความเรื่อง “ซีรีส์วายไทยกับแนวทางการพัฒนาสู่ซอฟต์พาวเวอร์” ชี้ให้เห็นปัจจัยสำคัญของการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ครอบคลุมปัจจัยด้านเนื้อหาบันเทิงและสภาพแวดล้อมของผู้ชม ใช้กรณีศึกษาซีรีส์วายอันเป็นงานขึ้นชื่อของไทย บทความเรื่อง “การแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์หางโจว: อำนาจละมุน การทูตกีฬา และการสื่อสารระหว่างประเทศ” ได้วิเคราะห์แบบอย่างการสื่อสารภาพลักษณ์ผ่านมหกรรมกีฬาเอเชียนเกมส์ที่หางโจวจนทำให้เห็นว่า ซอฟต์พาวเวอร์นำไปสู่การจัดงานเชิงยุทธศาสตร์อย่างไรและสร้างผลลัพธ์ลักษณะใด บทความเรื่อง “การแพทย์ทางเลือก: การแพทย์อายุรเวท” ฉายภาพทุนวัฒนธรรมการแพทย์แบบอายุรเวทซึ่งแตกต่างจากการแพทย์สมัยใหม่ในด้านปรัชญาการดูแลรักษา แต่กลับเป็นที่ต้องการในหมู่ประชากรรุ่นปัจจุบัน ทำให้ทุนวัฒนธรรมนี้คงความพิเศษสำหรับเติมเต็มภารกิจซอฟต์พาวเวอร์ให้แข็งแกร่ง สุดท้าย บทความเรื่อง “การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อาหาร

ไทยในฐานะทรัพยากร Soft Power” อธิบายแนวทางสื่อสารเสน่ห์อาหารของไทยผ่านสื่อผสมร่วมกับการจัดการด้านกฎหมายที่จะเอื้อความร่วมมือระหว่างภาคส่วนสำคัญ

ผู้สนใจสามารถเรียนรู้แง่มุมต่าง ๆ เกี่ยวกับซอฟต์พาวเวอร์ทั้งในเชิงทฤษฎี ปฏิบัติการ และนโยบาย ทั้งหมดนี้ไม่เพียงช่วยต่อยอดการพัฒนา แต่ยังช่วยจุดประกายทางปัญญาด้วยมุมมองอันน่าสนใจ

ฐณยศ โล่ห์พัฒนานนท์
บรรณาธิการประจำฉบับ